

ХВИЛИНКИ КАЛІГРАФІЇ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

Фефілова Тетяна Володимирівна

старший викладач

Державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

м. Мелітополь, Україна

Вступ. Оволодіння каліграфією – чи не найважче заняття для першокласника. Традиційно воно вимагає виконання одноманітних вправ і тривалих тренувань. Однак навіть одноманітна робота може стати для дитини не просто привабливою, а й захопливою, якщо вона вмотивована [7, с. 2].

Традиційні методи навчання письму цифр і літер викликають в учнів неабияке напруження фізичних і розумових сил. Особливо страждають невідповідно до підготовки діти. Це може сформувати в дитини негативне ставлення до навчання: незрозуміло – нецікаво – важко – не хочу робити. Монотонне письмо втомлює і аж ніяк не сприяє активізації розумових здібностей. Як же цьому запобігти? Необхідно зацікавлювати учнів [3, с. 9].

Адже не дарма говориться, що каліграфія – це МИСТЕЦТВО розбірливо, охайно і красиво писати. На позначення цього терміна колись вживалися й інші назви: краснопис, чистописання.

Навчаючи дітей каліграфії, вчитель мусить постійно прагнути того, щоб дати їм необхідні знання і навички правильного і розбірливого, красивого і грамотного письма, бо від цього великою мірою залежать подальші успіхи в навчанні [6, с. 5].

Хоча зараз і не вимагають оцінювати дітей з каліграфії, але вчитель повинен навчити дітей красиво і охайно писати, тому що формування графічних навичок письма паралельно формує і орфографічні навички.

Графічні навички – це певні звичні положення і рухи пишучої руки, які дозволяють зображувати письмові знаки (цифри та літери). Правильно сформовані графічні навички дозволяють писати цифри і букви чітко, красиво,

розбірливо. Неправильно сформовані графічні навички створюють комплекс труднощів письма: неохайний, нерозбірливий почерк, повільний темп. У той же час переробка неправильних графічних навичок не просто ускладнена, але іноді неможлива [1, с. 26].

Мета роботи – показати, що гарно і охайно писати потрібно не тільки на уроках української мови, але й на уроках математики. Каліграфічна робота націлює дітей на старанність і зосередженість, на естетичне оформлення своєї подальшої роботи в класі і вдома. І може бути цікавою і нестандартною.

Матеріали і методи. В першому класі школярі навчилися писати цифри. Але, починаючи з другого класу, пришвидшивши темп письма, вони починають спотворювати їх. Тому вчитель на уроках математики повинен проводити каліграфічні хвилини.

Вони займають 2-3 хвилини, але значення їх дуже велике. Якщо вміло й цілеспрямовано підійти до цього фрагменту уроку, то він сприятиме і розвитку мислення дітей, і розвитку пам'яті, і вмінню аналізувати, співставляти, систематизувати, спостерігати, міркувати, перевіряти, в залежності від мети, яку ставить учитель.

На першому етапі така робота проводиться з опорою на демонстраційну таблицю, де показане правильне написання цифр. Далі йде письмо в повітрі, потім спостереження за тим, як пише вчитель, а далі – самостійна робота. Весь час вчитель спостерігає за письмом дітей, ходить між рядами і допомагає тим, хто цього потребує, підбадьорює словами, заохочує [2, с. 41].

Для зацікавленості дітей у цьому виді діяльності потрібно пропонувати різноманітні завдання.

Наприклад: записати певну цифру через клітинку, через дві клітинки, в кожній клітинці, по дві цифри підряд через клітинку, по три цифри, по чотири, по п'ять. Ось ще приклади цікавих завдань:

1. Продовжте запис чисел. Яким буде наступне число?
184, 176, 170, ..., ..., ..., ...
2. Встановіть закономірність і продовжте ряд.

7, 14, 21, 28, ..., ..., ..., ..., 70.

2, 22, 222, 2222, ..., ..., ..., ...

3. Запишіть числа четвертого десятка.

31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40.

4. Складіть і запишіть двоцифрові (трицифрові) числа, використовуючи задані цифри (один раз): 1, 8, 4.

14, 18, 41, 48, 81, 84.

148, 184, 418, 481, 841, 814.

5. Напишемо число 18. Як ви вважаєте, чому ми сьогодні будемо писати саме це число? (бо сьогодні 18-те число). Аналіз числа:

- Що ви можете сказати про це число? (воно двоцифрове; для запису числа використали 2 цифри – 1 та 8; воно парне; цифра 1 в цьому числі позначає десятки, а 8 – одиниці; цифра 8 стоїть на першому місці, починаючи справа, а 1 – на другому місці).

6. Випишіть з ряду чисел тільки непарні:

2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 8, 10, 12, 11, 13, 14, 15.

7. Згадайтеся, яке число та слово потрібно записати на місці знаку питання.

РОМ.....МОР

РИМ.....?

357.....753

869.....?

8. Подані числа записати в порядку спадання:

9, 17, 1, 30, 22, 23, 0, 4, 25, 67, 80.

9. Із ряду чисел виписати тільки круглі двоцифрові числа:

88, 17, 40, 75, 20, 19, 69, 70, 90, 91, 10, 0.

10. Записати числа, які на два менше даних (діляться на 2 тощо):

41, 77, 30, 92, 59, 83, 11, 2, 26.

11. Знайти серед поданих чисел «зайве». На які дві групи можна розбити інші числа?

33, 60, 21, 79, 90, 88, 7, 40, 10, 46.

12. Записати всі двоцифрові числа, що мають 7 одиниць (або 3 десятки).

7, 17, 27, 37, 47, 57, 67, 77, 87, 97.

13. Запишіть дві шістки, три четвірки, одну дев'ятку, чотири двійки. Знайдіть суму всіх цифр і запишіть результат. У кого який результат вийшов? Обміняйтеся зошитами і перевірте свою відповідь з відповіддю сусіда по парті.

Щоб дітям було цікавіше працювати, роботу можна супроводжувати віршиками:

1. Урок почнемо без зупинки з каліграфічної хвилинки.

2. Цифри пишу рівнесенько, щоб були гарнесенькі,

Щоб залюбки дивився я, учитель наш й моя сім'я.

Для каліграфічних хвилинок можна використовувати не тільки числа, дуже цікавими для дітей будуть хвилинки-геометринки.

Завдання для каліграфічних хвилинок з використанням геометричних фігур:

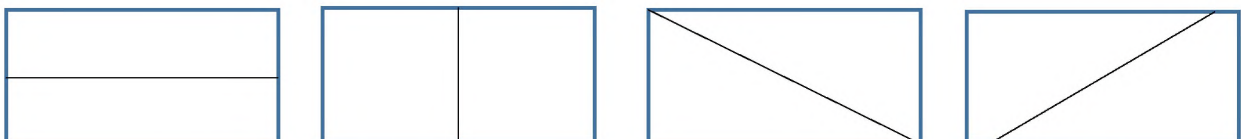
1. Зобразити якнайбільше різноманітних трикутників, використовуючи при цьому тільки 2 клітинки:

2. Задану фігуру поділити на 4 рівні частини. Показати різні варіанти:

3. Задану фігуру поділити на 2 рівні частини. Можливі варіанти:

Сподобуються учням і графічні диктанти в якості хвилинок каліграфії. Спочатку запропонувати дітям скопіювати фігуру за поданим зразком (звірі, птахи, транспорт) (рис. 1). Після виконання декількох схематичних зображень

такого типу способом копіювання можна дати учням самостійно створити схематичне зображення, показуючи на папері тільки напрям руху ручки (рис. 2). І найскладнішим видом графічного диктанту буде креслення під диктовку вчителя. Ще цікавіше для дітей буде таке завдання: накреслити під диктовку лише половину фігури (лівої або правої), а іншу частину вони добудовують самостійно, відносно осі симетрії (рис. 3) (поняття «вісь симетрії» учні засвоюють доволі швидко) [5, с. 12-13].

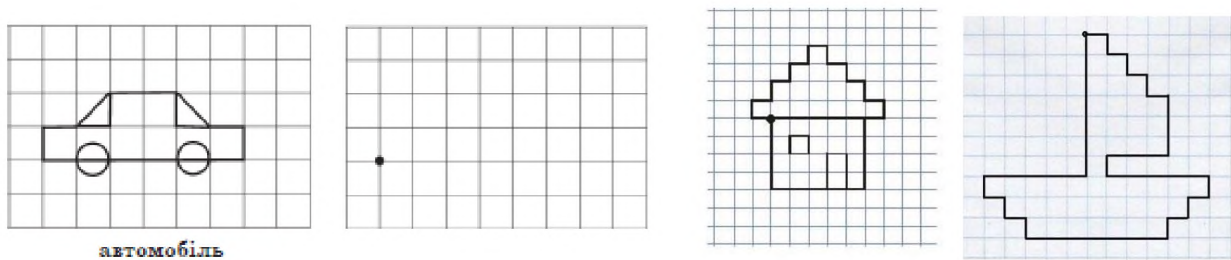
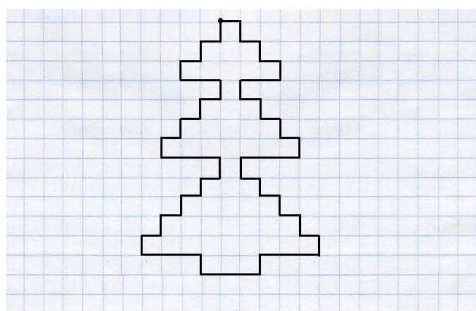
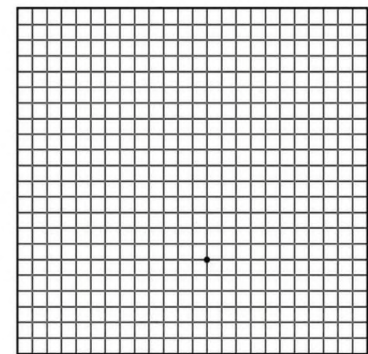
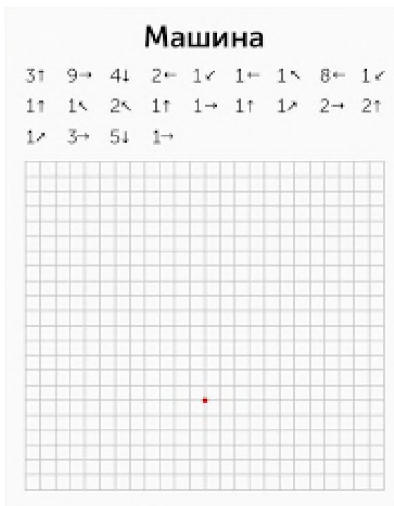
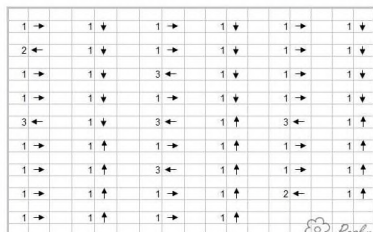

Рис. 1. Копіювання фігури за поданим зразком

Графический диктант "Ёлочка"

Отступи 5 клеток слева и 3 клетки сверху. Поставь точку и начинай рисовать.

Робот

1↓ 2← 3↑ 1← 3↓ 2← 1↑ 1→ 5↑
 2← 1↑ 3→ 1↑ 1← 3↑ 3→ 3↓ 1←
 1↓ 3→ 1↓ 2← 5↓ 1→

Рис. 2. Створення малюнка за показом напрямку руху ручки

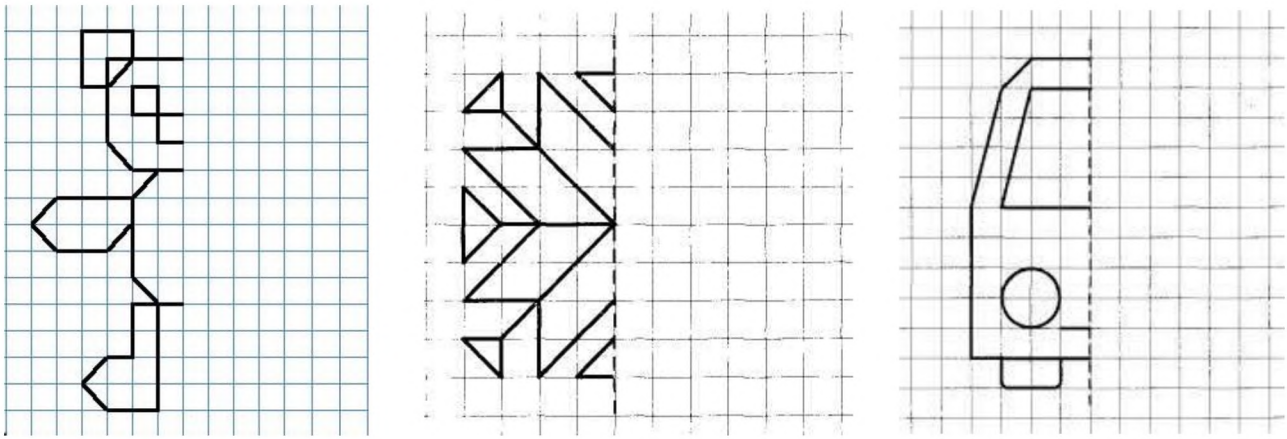

Рис. 3. Креслення під диктовку половину фігури і за віссю симетрії доопрацьовування іншої половини

Результати і обговорення. В Новій українській школі знято оцінювання каліграфії, «вимоги до якої були занадто деталізовані в попередній редакції документу, залишено лише вимогу, що письмо має бути охайним та розбірливим. Також учням не будуть знижувати оцінки за «неправильний» відступ кількості клітинок та рядків». Разом з тим, вилючено вимоги та критерії щодо підписання зошитів та щомісячну оцінку за ведення зошитів [4].

І хоч зараз змінилися вимоги до каліграфічного письма на уроках математики та української мови, вчитель повинен все рівно приділяти велику увагу письму дітей. Навчання каліграфічного письма цифр так само важливе, як і навчання письма великих та малих літер. Правильність та розбірливість математичних записів є невід'ємним складником культури запису і спілкування. Вони не втратять свого значення навіть при найвищому ступені розвитку науки і техніки. Але потрібно дбати при цьому, щоб процес письма не гальмував усвідомлення учнями змісту математичних дій.

Висновки. Час, відведений для каліграфічної хвилинки на уроках математики, можна використати продуктивно і цікаво, не обмежуючись лише прописуванням тієї чи іншої цифри, а провівши ще й певні вправи для розвитку образного мислення учнів.

Система хвилинки каліграфії, яка подана вище, передбачає розвиток дрібних м'язів руки дитини, координації рухів, розвитку окоміру, вміння

орієнтуватися на розлінованому аркуші паперу. Така робота вносить елемент цікавинки до уроку, заохочує дітей до навчання, самостійної творчості, робить уроки нестандартними, цікавими, сприяє формуванню естетичних смаків, привчає до охайності, виробляє навички каліграфічного письма.

Список використаних джерел

1. Адаменко Н.Є. Система вправ для підготовки дітей до письма // Розкажіть онуку. 2005. №9. С. 26-29.
2. Анохіна З.П. Каліграфічна хвилинка на уроках математики // Розкажіть онуку. 2004. № 10. С. 41.
3. Архарова С. Навчання каліграфічного письма в 1-му класі // Початкова освіта. 2008. № 43 (475). С. 9-10.
4. Без домашніх завдань, червоної ручки та оцінок за каліграфією: МОН оприлюднило рекомендації вчителям початкових класів URL: <https://www.unian.ua/society/1482024-bez-domashnih-zavdan-chervonoji-ruchki-ta-otsinok-za-kaligrafiiyu-mon-oprilyudnilo-rekomendatsiji-vchitelyam-pochatkovih-klasiv.html> (дата звернення 01.05.2020).
5. Геращенко Г. Хвилинки каліграфії на уроках математики // Початкова освіта. 2008. № 46 (478). С. 12-14.
6. Кирей І.Ф., Трунова В.А. Методика викладання каліграфії в початковій школі: Навчальний посібник. К.: Вища школа, 1994. 143с.
7. Мачнева О., Македонова Л. Особливості навчання каліграфічного письма // Початкова освіта. 2007. № 8 (392). С. 2-8.